

Kovács-Andor Krisztián DLA: Contemporary portico (Kortárs portikusz)
Citation: Metszet, Vol 13, No 5 (2022), pp 40-45,
<https://doi.org/10.33268/Met.2022.5.5>

Received: 08 July 2022

Accepted: 10 September 2022

Published: 14 October 2022

PERCZEL MANSION RESTORATION,
BONYHÁD, HUNGARY; ARCHITECTS:
ZOLTÁN BODA, JÓZSEF DENKINGER,
GÁBOR SZÁSZ

Restoration of monumental buildings often leads to an excess of adaptations or interventions, here is an example of a restrained form of restoration. The existing building and its immediate surroundings have been faithfully restored using traditional materials and skills. Unusually this mansion did not have a formal portico which led to some confusion as to where the main entrance is located. During the restoration process it was decided to add a contemporary portico, which for reasons of practicality and design ethics has been placed adjacent to the entrance - an appropriate answer that has minimal impact on the existing building.

01

02

- 01 A felújított kúria udvari nézete az új bejárati építménnyel
- 02 A klasszicista architektúrájú épület a felújítást megelőző állapotban
- 03 Az új, hangsúlyos bejárat a kőburkolatos, modern portikusszal

KORTÁRS PORTIKUSZ

A PERCZEL-KÚRIA FELÚJÍTÁSA BONYHÁDON

Az utóbbi években, örvendetes módon, sok történelmi épület újult meg az országban, részben a nemzeti kastély- és várprogramnak, részben az önkormányzatok erőfeszítéseinek és különböző pályázatoknak köszönhetően. Sajnos az elkészült, a turisztikai attrakció és a történelmi hűség között lavírozó felújítások nem minden esetben arattak osztatlan sikert. Kezdetben a bizonyíthatósági határokon messze túlmutató rekonstrukció helyreállítások, később az aránytalan kortárs kiegészítések borzolták és borzolják a kedélyeket, a szakma és a laikus polgárok körében egyaránt. [2][3] A bonyhádi Perczel-kúria felújítása egy olyan jól sikerült példa, ahol a teljes körű, korrekt műemlék-felújítás és a minimális kiegészítés jó arányban van, a kortárs bővítmény pedig jobb, a funkcióhoz méltóbb szituációt hozott létre, mint az eredeti, történelmi állapot volt..

03

A felújítás kétségkívül legizgalmasabb eleme az udvar felől, a főépület középtengelyében álló, az egykori, hangsúlytalan főbejárat elé helyezett kapuzat-előtető, amely egy történelmi épület portikusának modern átírata.

ÉPÍTÉSZ | ARCHITECT
Boda Zoltán, Denkinger József, Szász Gábor

FOTÓ | PHOTO
Boda Zoltán, Denkinger József,
Szentés Gábor (drónfotó)

SZERZŐ | AUTHOR
Kovács-Andor Krisztián DLA

__Bonyhád a „Perczelek városa”. Ez a szlogen a település arculatának, imázsának is fontos részét képezi. A Perczel család neve egybeforrt a várossal, a településen számos, egykor a család birtokában levő épület található. A stílszerűen a Perczel utcában álló egykori Perczel-kastély például városi könyvtárként működik jelenleg. Ugyanitt, tőle nem messze található a Perczel-kúria, az 1848/49-es forradalom és szabadságharc honvéd táborkának, Perczel Mórnak egykori szülőháza, aki életének utolsó évtizedeit is itt töltötte. Az U alaprajzú, földszintes, nyeregtetős, utcára merőleges, rövid szárnyain csonkakontyos épület 1780 körül épült copf stílusban, majd 1820 körül klasszicista stílusban építették át. [4] Az utcafronti főépület mögött, a parkban található a 18. században épült, korábbi Perczel-kúria is, amely később cselédszállásként működött. A jobb sorsra érdemes történelmi épületgyűjtést 1945 után államosították, és 2008-ig a Perczel Mór Közgazdasági Szakközépiskola kollégiumaként funkcionált. Mindkét épület védett műemlék, az épületeket övező, lekerített park 1975 óta szintén természeti védettséget élvez.

08

01

04

04 A szépen felújított Perczel utcai főhomlokzat
05 Az új bejárati építmény és azt az épülettel összekapcsoló üvegezett nyaktag/szélfogó

05

—Az épületek több mint 10 évvel ezelőtt használaton kívül kerültek, állapotuk jelentősen leromlott, felújításuk halaszthatatlanná vált. A kúria és a park felújítása és hasznosítása régi vágya volt a bonyhádiaknak. A város önkormányzata a felújítást 2019 és 2021 között, pályázati pénzből valósította meg. A tervezett beruházás alapvető célja a meglévő védett épületek közösségi célú hasznosítása és a park megújítása volt. A megvalósítás során az épületek teljes körű műemléki felújítása mellett az új, közösségi funkcióknak megfelelő átalakításokra, az épület főbejáratának újragondolására és a park burkolati és zöldfelületi rendszerének megújítására is sor került. [1]

A főépületben, a bejárattal szemközti központi térben egy nagyobb, 100 főt befogadni képes, többfunkciós termet alakítottak ki. Az épület így alkalmassá vált előadások, konferenciák és egyéb, nagyobb létszámú rendezvények befogadására, lebonyolítására. Az északi szárnyba vendégszobák kerültek, közösségi térrel és wellness részleggel kiegészülve. Az utcai főszárny déli részét a felvidéki kórus és a német nemzetiségi csoport használja egy-egy próbateremmel és irodával, illetve egy Perczel-émlékszoba is található itt, amely eredeti Perczel-bútorokkal és használati tárgyakkal van

02

berendezve. A főépület déli szárnyában a vizesblokkokat, az udvari épületben pedig kétfős vendégszobákat alakítottak ki saját fürdővel és központi közösségi térrel, korhű, de a mai modern elvárásoknak megfelelő színvonalon. A belső terekben egyszerű, de igényes anyagok kerültek beépítésre.

03

Ahol lehetett, igyekeztek megtartani a régi nyílászárókat, eredeti kőkereteket és előlépcsőket. Az ajtótokokat több helyen felújítva megtartották, és csak a szárnyakat cserélték utángyártott, az eredetivel megegyező megjelenésű szárnyakra. A homlokzati ablakokat szintén a régi ablakok alapján gyártották újra. Az épület homlokzati színét sárgáról fehérre változtatták, ami napjainkban szinte kötelezőnek, egyfajta divatnak is tekinthető, itt viszont a falkutatások is igazolták, hogy az épület valaha valóban fehér színű is volt.

A főépület utcai szárnya alatt egy dongaboltozatos pince is található, amelynek felújítása a jelenlegi programba nem fért bele, de jövőbeni hasznosításával jól kiegészülhetnének az épület közösségi funkciói.

—A felújítás kétségkívül legizgalmasabb eleme az udvar felől, a főépület központjában álló, az egykori, hangsúlytalan főbejárat elé helyezett kapuzat-előtető, amely egy történeti épület portikusának modern

04

03

átírata. Egykor, a főépület építésénél az akkor már meglévő utcai épület egyes építészeti, formai elemeit alkalmazták. Az épület központjában található udvari főbejáratot csak helyzete különböztette meg a két beforduló szárnyon lévő, másodlagos bejárattól. Formai kialakításuk teljesen megegyezett, mindhárom bejáratnál egy egyszerű kőkeretre szerelt kétszárnyú ajtó készült. Az archív fotókon látható, hogy közvetlenül a bejárat mellett is nagyméretű fa állt, így jelezve, de egyben el is takarva a kúria e fontos pontját. [4] A korábban sosem létezett portikus-átírat, az épület középületi státuszát jól hangsúlyozó épülelem az elmaradt bejárati hangsúlyt hivatott pótolni, amelyet egy közösségi funkciójú épület megkíván.

—Az építmény egy szabadon álló, kortárs toldalék, amely egyszerű, tiszta vonalvezetésű és tagozat nélküli oszlopokból és faltestekből, illetve lapostetőből épül fel. A kapuzat szélessége nagyjából az utcai oldali, timpanonos középrizalittal egyezik meg. A vasbeton szerkezetű, kőburkolatos építmény hangsúlyos elemként jelenik meg, de a kúria építészeti elemeit, párkányát érintetlenül hagyja. Az épülethez finoman, egy üveg nyaktaggal kapcsolódik, ami – a mai igényekhez igazodva – a szélfogó szerepét is megoldja. A fedett

bejáratához északról és délről is rámpa vezet, amely az épület akadálymentes megközelítését biztosítja. A felújított kúria homlokzati színétől különböző, de nem elütő világos mészkőburkolat didaktikailag elkülöníti, ugyanakkor harmonikussá is teszi a hozzáépítést. Szép megoldás, hogy az egyszerű, tiszta részletképzést a visszahúzott – alig látható – fémlemez fedés és a rejtetten levezetett csatorna ejtőcső sem zavarja meg. A kisléptékű kiegészítés egyáltalán nem tűnik idegen elemnek, szépen szervesül az épülettel. Az embernek az az érzése, hogy hiányozna, ha nem lenne ott. Azt hiszem, hogy ez a helyszínen tapasztalható érzés visszaigazolása és dicséret a tervezőknek.

—Az épületszárnyak által körülhatárolt terület zöld szigetekkel tagolt, burkolt felület. A zöldfelületek és a burkolatok geometrikus szerkesztése a modern bővítéssel alkot egységet, és az épület alapformájával is összhangban van. Az ettől nyugatra, a park felé eső burkolt felületek fokozatosan alakulnak át a parkban futó, tervezett, de vonalvezetésükben szabálytalan, a növényzet által is meghatározott kerti utakká. Az arborétumszerű park, annak növényállománya is szépen megújult. A sétányok finom kavics, illetve

06

07

06

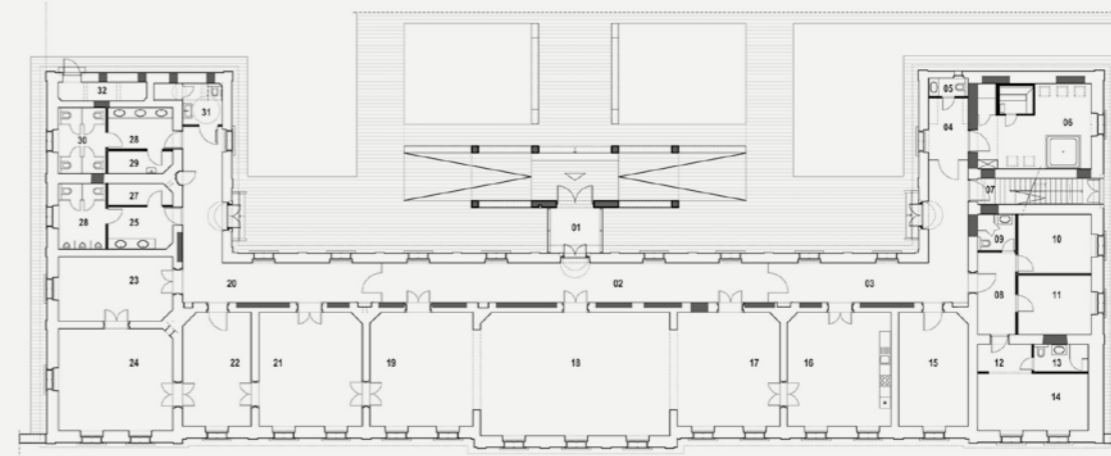
07

- 06 Az udvari homlokzat madártávlatból
- 07 A felújított kúria és a park felülnézetből
- 08 Helyszínrajz
- 09 A főépület alaprajza

08

09

helyenként stabilizált kavics burkolatúak. A fő sétány mellé igényes díszvilágítás, a parkba új ülőbútorok kerültek.
A pilaszterekkel tagolt utcai homlokzat folytatásában húzódo, felújított kerítésen gyalog- és kocsikapu, a kerítésfalban pedig szoborfülke található, amelyeknek eredeti kőkereteit meghagyták és szintén felújították. A hosszú ideje üresen álló falfülkébe visszakerült az az eredeti Szent Rókus-szobor is, amelyet hosszú ideig a városi kórházban őriztek.

„A bonyhádi Perczel-kúria felújítása és átépítése remek példája a kisléptékű, de nagyvonalú, igényes vidéki kúriafelújításoknak, ahol a kortárs kiegészítés arányos, az építészeti megfogalmazás visszafogott, nem nyomja el az eredeti épület megjelenését és értékeit. Sőt, valóban hozzátesz az épülethez. A tervezők szavait idézve „a tervezett portikusz legkevésbé csak a meglévő épület kiegészítése, hanem általa változik át és nemesedik a korábbi lakóépület középületté.” [1]

IRODALOM / REFERENCES

- [1] Boda, Zoltán - Denkinger, József - Szász, Gábor: *A Perczel-kúria átalakítása és felújítása (Bonyhád, Perczel Mór u 44 Hrsz: 1737)*, Pécs 2021.
- [2] Jamrik, Levente: „Ez az örökségvédelem? Áruaktár lett a nagyvázsonyi várból”, 2022-04-17 CEST 15:42, hozzáférhető: <<https://index.hu/kultur/jardasziget/2022/04/17/ez-az-oroksegvvedelem-aruraktar-lett-a-nagyvazsonyi-kinizsi-varbol/#>> [utolsó belépés: 2022-08-30].
- [3] Mayer, Jácint: „Giccsees középkori lakótorony árnyékolja be a szépen felújított nagyvázsonyi panelvárat”, 2022-04-30, hozzáférhető: <<https://hellomagyar.hu/2022/04/30/giccsees-kozepkori-lakotorony-arnyekolja-be-a-szepen-felujitott-nagyvazsonyi-panelvarat/>> [utolsó belépés: 2022-08-30].
- [4] Orosz, László - Römer, Károly: *Perczel-kúria Bonyhád, Perczel Mór utca 44 szám alatti Hrsz: 1737 utcafronti és udvari épületének műemléki vizsgálata - Építéstörténeti leírás*, Pécs 2019.

ÉPÍTETTŐ: Bonyhád Város Önkormányzata | GENERÁLTERVEZŐ: Szászépterv Mérnökiroda Kft. | TÁJÉPÍTÉS: Tóth Réka | ÉPÜLETSZERKEZETEK: Perényi László | TARTÓSZERKEZETEK: Kis-Bogdán András | ÉPÜLETGÉPÉSZET: Kóvári Zoltán | ÉPÜLETVILLAMOSSÁG ÉS GYENGEÁRAM: Stölkler Péter | TŰZVÉDELEM: Lipinka Zsolt